

ปัจจุบัน เรายังจะ **ได้ยิน**เรื่องราวเกี่ยวกับ **Gender** และ **ความเสมอภาคหญิงชาย** มากขึ้นเรื่อยๆ **คนส่วนใหญ่** อาจจะยังสับสนว่าแล้ว **Gender** คืออะไร **มีความสำคัญ** อย่างไร **แล้ว**กับ **ตัวเอง**อย่างไร **กับความเสมอภาค** หรือ **ทำไม**ต้องส่งเสริม **ความเสมอภาคหญิงชาย** **หากจะ**ตอบ **คำถามเหล่านี้**ให้กระจ่าง **ได้**ก่อน **อื่นใด** เราคงต้อง **มาทำความเข้าใจ**กับ **คำนี้** **กัน** **ตั้ง** **แต่** **ไป** **นี่**

เพศ (sex) หมายถึง **เพศ** **สรีระ** เป็น **ความแตกต่าง**

ทาง **ร่างกาย**ของ **หญิง**และ **ชาย**ที่ **ถูกกำหนด**โดย **ธรรมชาติ** เป็น **สิ่ง**ที่ **ไม่สามารถ**เปลี่ยนแปลง **ได้**โดย **สมบูรณ์** **ไม่ว่า**จะ **อยู่ใน**ประเทศ **หรือ**วัฒนธรรม **ใด**

กิตตาม เช่น **หญิง**มี **มดลูก** **รังไข่** **ประจำเดือน** **อวัยวะ** **เพศหญิง** **เต็ม**ที่ **ผลิต** **น้ำนม** **ผู้ชาย**มี **ลูกอัณฑะ** **มี** **อวัยวะ** **เพศชาย** **เป็น** **ต้น**

บทบาทหญิงชาย หรือ มิติหญิงชาย (gender)

หมายถึง **เพศทางสังคม** **หรือ** **ความเป็นหญิง** **เป็นชาย**ที่ **ถูกกำหนด**โดย **เงื่อนไข**ทาง **สังคม** **หรือ** **วัฒนธรรม** **ให้** **แสดง**

สถานการณ์ **บทบาท** **และ** **หน้าที่** **ที่** **ยอมรับ** **ผิดชอบ** **ผ่าน** **กระบวนการ** **เรียนรู้** **การ** **อบรม** **สั่งสอน** **และ** **ความ** **คาดหวัง** **ภายใน** **สังคม** **นั้น** **เช่น** **ผู้หญิง** **มี** **หน้าที่**

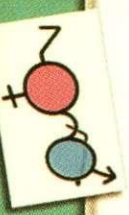
ทำงาน **บ้าน** **และ** **เลี้ยง** **ลูก** **ส่วน** **ผู้ชาย** **ต้อง** **เป็น** **ผู้นำ** **ครอบครัว** **มี** **หน้าที่** **ที่** **ออกไป** **ทำงาน** **นอก** **บ้าน**

เพื่อ **หารายได้** **เลี้ยง** **ครอบครัว** **เป็น** **ต้น** **บทบาทหญิงชาย** **นั้น** **กับ** **ปัจจัย** **ต่างๆ** **ใน** **สังคม**

เช่น **ค่านิยม** **ความเชื่อ** **ประเพณี** **วัฒนธรรม** **ศาสนา**

ระบบเศรษฐกิจ **การเมือง** **การปกครอง** **การศึกษา** **ชนชั้น** **ชาติพันธุ์** **ฐานะ** **อายุ** **ปัจจัย** **เหล่านี้** **เปลี่ยนแปลง** **ไปตาม** **กาลเวลา** **สภาพการณ์** **และ** **เงื่อนไข** **ของ** **สังคม** **ที่** **เปลี่ยนแปลง** **ไป**

ก้าวไปสู่อะไร...สังคมเสมอภาคกับพลังสร้างสรรค์หญิงชาย

บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชาย

(gender relations) เป็น **ความสัมพันธ์** **ระหว่าง** **หญิงชาย** **ในรูปแบบ** **ต่างๆ** **เช่น** **ร่วม** **มือ** **ช่วยเหลือ** **กัน** **หรือ** **ขัดแย้ง** **แบ่ง** **แยก** **แข่งขัน** **มีความ** **แตกต่าง** **และ** **ไม่** **เท่าเทียม** **ความสัมพันธ์** **ดังกล่าว** **เกิด** **จาก** **ผู้หญิง** **และ** **ผู้ชาย** **มี** **อำนาจ** **ต่างกัน** **ทำให้** **สถานการณ์** **ทาง** **สังคม** **ของ** **ผู้หญิง** **และ** **ผู้ชาย** **มีความ** **แตกต่างกัน**

สื่อ **ต่างๆ** **เช่น** **ภาพยนตร์** **ละคร** **เพลง** **วรรณคดี**

และ **นับ** **เป็น** **ส่วน** **หนึ่ง** **ที่** **กล่อม** **กลาย** **คน** **ใน** **สังคม** **ให้** **เรียนรู้** **บทบาท** **ความ** **เป็น** **หญิง** **เป็น** **ชาย** **ซ้ำ** **อีก** **ครั้ง** **หนึ่ง** **สิ่ง** **ที่** **แสดง**

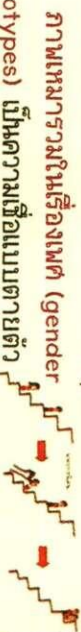
ความสัมพันธ์กับความเสมอภาคกับความเป็นเรื่องบทบาทหญิงชาย

ความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย (gender equality)

หมายถึง **การ** **ให้** **โอกาส** **และ** **ปฏิบัติ** **ต่อ** **ทั้ง** **หญิง** **และ** **ชาย** **อย่าง** **เท่าเทียม** **และ** **เป็น** **ธรรม** **เช่น** **โอกาส** **ใน** **การ** **เข้า** **ถึง** **ความ** **ยุติธรรม** **ทรัพยากร** **และ** **ผลประโยชน์** **รวมถึง** **การพัฒนา** **ศักยภาพ** **ของผู้หญิง** **และ** **ผู้ชาย**

ความเป็นธรรมระหว่างหญิงชาย (gender equity)

หมายถึง **หลักการ** **สร้างความ** **เสมอภาค** **บน** **พื้นฐาน** **ที่** **หญิง** **และ** **ชาย** **มีความ** **ต่างกัน** **อัน** **เป็น** **ผล** **จาก** **ความ** **แตกต่าง** **ทาง** **ร่างกาย** **และ** **ทาง** **สังคม** **ซึ่ง** **ผู้หญิง** **มัก** **ต้อง** **โอกาส** **กว่า** **ผู้ชาย** **เด็ก** **มัก** **ต้อง** **โอกาส** **กว่า** **ผู้ใหญ่** **จึง** **ควร** **มี** **มาตรการ** **พิเศษ** **ชั่วคราว** **เพื่อให้** **ผู้หญิง** **หรือ** **เด็ก** **สามารถ** **ใช้** **สิทธิ** **ของตน** **ได้อย่าง** **เท่าเทียม** **โดย** **ทั้ง** **หญิง** **และ** **ชาย** **มี** **โอกาส** **เท่าเทียม** **กัน** **ใน** **การ** **เข้าถึง** **เส้น** **ชัย** **สุดท้าย** **ไม่ใช่** **เพียง** **แค่** **โอกาส** **ที่** **เท่าเทียม** **กัน** **ใน** **จุด** **เริ่มต้น**

ภาพเหมารวมในเรื่องเพศ (gender stereotypes)

เป็น **ความ** **เชื่อ** **แบบ** **ตายตัว** **ที่** **เกี่ยวข้อง** **กับ** **เรื่อง** **เพศ** **ความ** **เชื่อ** **ที่ไม่** **เปลี่ยนแปลง** **และ** **ได้** **ถูก** **ถ้อย** **ทอด** **ต่อ** **ในเรื่อง** **เกี่ยวกับ** **บทบาท** **หน้าที่** **คุณลักษณะ** **ความสามารถ** **ของ** **หญิง** **และ** **ชาย** **โดย** **ไม่** **มีการ** **พิสูจน์** **ใน** **เชิง** **ประจักษ์** **เช่น** **เด็ก** **ผู้ชาย** **ต้อง** **ใส่** **เสื้อ** **ผ้า** **สี** **ฟ้า** **เด็ก** **ผู้หญิง** **ต้อง** **สี** **ชมพู** **และ** **เด็ก** **ผู้หญิง** **ต้อง** **เรียน** **เปียโน**

ให้ **เห็น** **ชัดเจน** **ใน** **ความ** **คาดหวัง** **ของ** **สังคม** **ที่มี** **ต่อ** **ผู้หญิง** **และ** **ผู้ชาย** **ได้** **แก่** **สุขภาพจิต** **และ** **คำ** **พังพอน** **ซึ่งเป็น** **คำ** **พูด** **หรือ** **คำ** **เปรียบ** **เทียบ** **ที่** **ถือ** **เป็น** **คติ** **ที่** **สั่งสอน** **หรือ** **เป็น** **แนว** **ทาง** **ปฏิบัติ** **และ** **แสดง** **ค่านิยม** **ของคน** **ใน** **สังคม** **นั้น** **มา** **เป็น** **เวลานาน** **ตัวอย่าง** **เช่น** **ชาย** **เป็น** **หัวหน้า** **หญิง** **เป็น** **ช่าง** **ทำ** **หลัง** **ผู้ชาย** **มี** **ทรัพย์สิน** **สูง** **มี** **ลูก** **สาว** **เห็น** **เหมือน** **มี** **สามี** **อยู่** **ที่บ้าน** **สุขภาพจิต** **และ** **คำ** **พังพอน** **ดังกล่าว** **สะท้อน** **ให้เห็น** **เจตคติ** **และ** **ค่านิยม** **ของ** **สังคม** **ไทย** **ที่** **กำหนด** **บทบาท** **ของผู้หญิง** **และ** **ผู้ชาย** **ไว้** **แตกต่างกัน** **ซึ่ง** **ส่งผล** **ต่อ** **รูปแบบ** **พฤติกรรม** **ของผู้หญิง** **และ** **ผู้ชาย** **และ** **สิ่ง** **ที่** **ผู้หญิง** **และ** **ผู้ชาย** **ได้รับการ** **ปฏิบัติ** **ที่** **แตกต่างกัน**

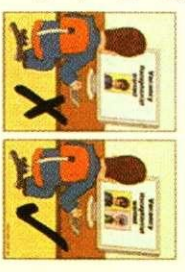
อคติทางเพศ (gender bias) หมายถึง ความเชื่อที่ว่า

ความ **ดี** **หรือ** **ความ** **ด้อย** **จุด** **แข็ง** **หรือ** **จุด** **อ่อน** **หลาย** **เรื่อง** **สืบ** **เนื่อง** **จาก** **ความเป็น** **เพศ** **หญิง** **หรือ** **เพศ** **ชาย**

ทวิมาตรฐาน (double standard) หมายถึง **พฤติกรรม** **ที่** **คล้าย** **กัน** **แต่** **สังคม** **ให้คุณ** **ค่า** **หรือ** **มุมมอง** **ที่แตกต่างกัน** **เช่น** **ถ้า** **ผู้ชาย** **มี** **แฟน** **หลายคน** **สังคม** **มอง** **ว่า** **เก่ง** **ใน** **ทาง** **กลับ** **ถ้า** **ผู้หญิง** **มี** **แฟน** **หลายคน** **สังคม** **ไม่** **ยอมรับ** **ว่า** **ประพฤติ** **กรรม** **ไม่** **ดี**

การเลือกปฏิบัติระหว่างเพศ (gender discrimination)

หมายถึง **การ** **ไม่** **ให้** **โอกาส** **หรือ** **สิทธิ** **การ** **กีดกัน** **มอง** **ข้าม** **หรือ** **ละเลย** **โดย** **เหตุ** **แห่ง** **เพศ** **เช่น** **ไม่ให้** **ผู้หญิง** **เป็น** **ผู้** **บังคับ** **บัญชา** **ไม่ให้** **ผู้ชาย** **ร้อง** **ไห้** **หรือ** **แสดง** **อารมณ์** **ออกมา**

การตีตราประณาม หรือ การประทับตราป (stigma)

หมายถึง **การ** **ที่** **ผู้หญิง** **หรือ** **ผู้ชาย** **ไม่** **ทำ** **ตาม** **สิ่งที่** **สังคม** **กำหนด** **จะ** **ถูก** **คน** **ส่วนใหญ่** **ตำหนิ** **ประณาม** **เย้ย** **หยัน** **เช่น** **ตั้ง** **ข้อ** **นอก** **สม** **รส** **คน** **มัก** **โกหก** **ว่าเป็น** **ผู้หญิง** **ไม่** **ดี** **สำคัญ** **ใจ** **ง่าย** **หรือ** **ผู้หญิง** **ที่** **ถูก** **ข่มขืน** **ถูก** **สังคม** **ตีตรา** **ประณาม** **ว่า** **เสีย** **ตัว** **เสีย** **บริสุทธิ์** **ไม่มี** **คุณค่า** **ต้อง** **อยู่** **กับ** **ความ** **อับอาย** **ขายหน้า** **เป็น** **ต้น**

วัตถุทางเพศ (sex object) หมายถึง ความเชื่อหรือทัศนคติที่มองว่า เพศหญิงเป็นวัตถุทางเพศ เป็นฝ่ายสนองความต้องการทางเพศชายเสมอไป

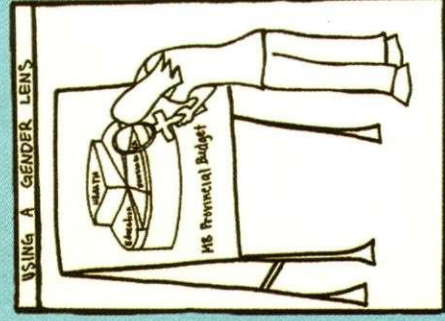
การล่วงละเมิดทางเพศ (sexual harassment) หมายถึง พฤติกรรมที่เป็นการล่วงละเมิด ก้าวร้าวทางเพศ อาจใช้วาจา ส่ายตา หรือร่างกายล่วงเกินผู้อื่น ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้กับผู้หญิงและผู้ชาย

การขาดมุมมองในเรื่องบทบาทหญิงชาย (gender blind) คือ การละเลยสถานการณ์ที่แตกต่างในเรื่องบทบาทความต้องการ และผลประโยชน์ของผู้หญิง ผู้ชาย เด็กหญิง และเด็กชาย

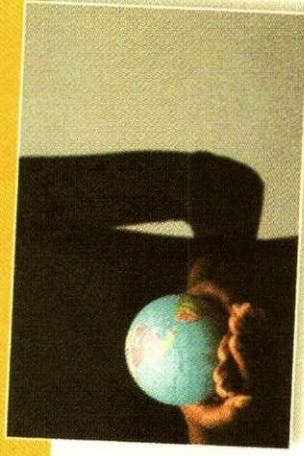
การตระหนักถึงบทบาทของหญิงชาย และการตอบสนองบทบาทหญิงชาย (gender sensitive หรือ gender responsive) หมายถึง การเข้าใจและการตระหนักที่จะยอมรับในความแตกต่างทางสังคมของหญิงและชาย ที่นำไปสู่การระบุสถานการณ์ บทบาท ความต้องการ ผลประโยชน์ที่แตกต่างกันของผู้หญิงและผู้ชาย เด็กหญิงและเด็กชายอย่างถูกต้องเหมาะสม

การบูรณาการมิติหญิงชาย (gender mainstreaming) เป็นกรอบแนวคิดหรือกลยุทธ์ที่พิจารณาบทบาทหญิงชายในทุกนโยบายการวางแผนงบประมาณ และการติดตามผล

โดยแทนที่จะกล่าวถึงบทบาทของหญิงชายเป็นเรื่องที่แยกส่วนออกมาต่างหาก แต่ในทุกขั้นตอนของการกำหนดนโยบาย ให้ตระหนักถึงว่า นโยบายเหล่านั้นจะส่งผลต่อความต้องการ และผลประโยชน์ของผู้หญิง ผู้ชาย เด็กหญิง และเด็กชายที่มีบทบาทและความต้องการแตกต่างกันได้อย่างไร

การรู้ความหมายของคำศัพท์เหล่านี้ จะทำให้เรามีความเข้าใจในเรื่องความเสมอภาคหญิงชายมากขึ้น และช่วยให้เกิดความตระหนักว่า Gender และความเสมอภาคเป็นเรื่องใกล้ตัวที่อยู่ในวิถีชีวิตของคน การมีความตระหนักในเรื่องนี้ จะทำให้เรามีความระมัดระวังต่อการใช้ชีวิตประจำวัน และชีวิตการทำงานที่จะไม่กระทำสิ่งที่เป็นการเลือกปฏิบัติ ต่อผู้ใดก็ตาม และการมีความเข้าใจในเรื่อง Gender จะช่วยลดความเข้าใจผิด อคติ และค่านิยมที่ผิดๆ อันเป็นต้นเหตุแห่งความไม่เสมอภาคในสังคมได้

66 ความเสมอภาค

วันที่ ความเหมือนกัน หรือเท่ากัน
ค่านิยม...การคำนึงถึงความแตกต่าง
ในปัญหา ความต้องการ โอกาส ศักยภาพ
ของเพศหญิงและเพศชาย
เพื่อให้ทั้งสองเพศอยู่ด้วยกันอย่างปรองดอง
และได้รับประโยชน์อย่างสมดุลกัน **99**

Towards Gender Equality

ก้าวไปสู่

สังคมเสมอภาค

กับพลังสร้างสรรค์หญิงไทย

ศูนย์ประสานงานด้านความเสมอภาค: ก้าวไกลหญิงไทย
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
255 ถนนราชวิถี แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ 0 2306 8763-67, 80 โทรสาร 0 2306 8753
www.women-family.go.th net: www.gender.go.th